Blogi

Kesän työllisyyslukujen hyvät ja huonot uutiset

Suomen talous | 06.08.2018 | Meri Obstbaum

KIRJOITTAJA

Meri Obstbaum
Johtokunnan
neuvonantaja

Tuoreimmat työllisyysluvut ovat yllättäneet positiivisesti. Näinkään nopea työllisyyden kasvu ja työttömyyden aleneminen ei silti tarkoita sitä, että hallituksen työllisyystavoite olisi vielä täyttynyt tai että kehitys jatkuisi näin myönteisenä.

Tuoreimmat työllisyysluvut ovat yllättäneet positiivisesti. Työllisyyden paranemisvauhti on ollut poikkeuksellisen ripeää suhteessa tämänhetkiseen käsitykseen talouden kasvuvauhdista. Työllisyys on kasvanut viime vuosineljänneksinä yhtä nopeasti kuin vuosina 2008 ja 1997, jolloin talouskasvu oli selvästi nykyistä ripeämpää. Näinkään nopea työllisyyden kasvu ja työttömyyden aleneminen ei silti tarkoita sitä, että hallituksen työllisyystavoite olisi vielä täyttynyt tai että kehitys jatkuisi näin myönteisenä.

Varovaisuutta tuoreimpien työllisyyslukujen tulkintaan

Suomen Pankki arvioi kesäkuussa, että 72 prosentin työllisyysastetavoite saavutettaisiin vuonna 2020. Tällä vauhdilla se saavutetaan aiemmin. Useimmat kesän työllisyyslukuja kommentoivat ovat todenneet tavoitteen jo täyttyneen ja optimistisimmat ovat tulkinneet työllisyyden olevan jo parempi kuin ennen 1990-luvun lamaa (Helsingin Sanomat, 26.7.2018). Tämä on kuitenkin ennenaikaista.

Tilastokeskuksen mittaama työllisyysaste ylsi kesäkuussa 75,5 prosenttiin ja sen kausi- ja satunnaisvaihtelusta puhdistettu trendi oli 71,8 prosenttia. Huomattavan paljon vaihteleville kuukausihavainnoille ei tulisi panna liikaa painoa. Hallituksen tavoite tuskin oli nostaa työllisyysastetta hetkellisesti yli 72 prosentin, vaan tavoitteena on pysyvä muutos. Tässä muutoksessa 72 prosentin työllisyysaste on vain välitavoite kohti vielä korkeampaa - muiden

pohjoismaiden kaltaista - työllisyysastetta. Yli 72 prosentin työllisyysasteen tarpeesta vaikuttaa olevan laaja yhteisymmärrys.

Vuoden 2018 kesäkuun lukujen perusteella ei voida vielä varmasti sanoa, toteutuuko työllisyystavoite vielä tänä vuonna vai ehkä vasta seuraavana. Viime vuoden kesäkuussa työllisyysaste oli 72,5 prosenttia (trendi 69,3 %) ja koko vuonna työllisyysaste päätyi keskimäärin 69,6 prosenttiin. Tänä vuonna työllisyysaste voisi olla keskimäärin 72 prosenttia koko vuonna, jos työllisyyden kasvuvauhti jatkuisi samanlaisena vuoden loppuun asti. Tämä on kuitenkin vielä varsin epävarmaa, kun otetaan huomioon viimeaikaisen kehityksen poikkeuksellisuus. Epävarmuutta aiheuttaa osaltaan sekin, että työllisyyslukuihin käytetyt kausipuhdistusmenetelmät tyypillisesti liioittelevat viimeisten havaintojen merkitystä niin ylöspäin kuin alaspäinkin mentäessä. Tämän johdosta nykyisetkin kesäkuun trendiluvut tulevat vielä muuttumaan, kun uusia havaintoja kertyy.

Nykyisissä työllisyysluvuissa huolenaiheita

Vaikka työmarkkinoiden erittäin hyvä vire jatkuisi vuoden loppuun ja 72 prosentin työllisyysastetavoite saavutettaisiin kuluvana vuonna, se jäisi silti vielä selvästi jälkeen vuosista 1989 ja 1990, jolloin työllisyysaste ylitti 74 prosenttia. Vaikka lähivuosina päästäisiinkin takaisin 1990-luvun lamaa edeltäneeseen koko työikäisen väestön työllisyysasteeseen, sen nykyisessä koostumuksessa voidaan nähdä huolestuttavia piirteitä.

Nuorten aikuisten (25–39 -vuotiaat) työllisyysaste on tällä hetkellä peräti 10 prosenttiyksikköä alempi kuin ennen 1990-luvun lamaa. Tämä johtuu todennäköisesti osittain opiskelun yleistymisestä ja opiskeluaikojen pitkittymisestä, mutta se heijastaa myös sitä, että finanssikriisin jälkeinen pitkittynyt taantuma on heikentänyt erityisesti nuorten työmarkkinatilannetta.

Tämä nuorten aikuisten työllisyysasteen pieneneminen ei heijastu niin voimakkaasti kokonaistyöllisyysasteeseen, sillä vanhemmista ikäluokista yhä useampi on töissä. Ikääntyvien työllisten jo pitkään trendinomaisesti noussut työllisyysaste ei kuitenkaan voi rajattomasti nousta. Jos samanaikaisesti osa niistä nuorista aikuisista, jotka ovat taantuman aikana menettäneet työpaikkansa tai eivät ole päässeet ensimmäiseenkään työpaikkaan valmistuttuaan, syrjäytyvät työmarkkinoilta pitkäaikaisesti, niin työllisyysasteen nostaminen alkaa olla hyvin hankalaa.

Pysyvästi parempi työllisyys mahdollinen

Työllisyys on kasvanut alkuvuonna 2018 niin nopeasti, että tämänhetkisten lukujen valossa koko alkuvuoden talouskasvu näyttäisi tulleen työpanoksen lisääntymisestä ja tuottavuus on jäänyt nollan tuntumaan.

Työllisyyden näin poikkeuksellisen hyvää kehitystä suhteessa talouskasvuun voisivat osaltaan selittää työmarkkinoiden rakenteelliset uudistukset. Rakenteellisilla toimilla on mahdollista siirtää työllisyyden kasvun rajoja kauemmaksi ja luoda lisää tilaa taloudelle kasvaa. Työllisyysaste voi nousta pysyvästi vain, jos työllisyyden poikkeuksellisen hyvä kehitys todella heijastaa rakenteellisia muutoksia työmarkkinoilla. Jos viimeaikaiset luvut heijastavat työllisyyden rakenteellista paranemista, työllisyyskasvu voi jatkua hyvänä vielä jonkin aikaa ja käsitystä talouden kasvuvauhdista voidaan joutua nostamaan ylöspäin.

Asiasanat

rakennetyöttömyys, työllisyys, työmarkkinat, työmarkkinavirrat, työttömyys